

Gedooght geen vleck, ja min dan 't kreeften-
oogh,
In 's menschen oog; daar 't bezigh is met
zoeken,
En rolt'er uit, wanneer het alle hoecken
Hebb'rein gevaeght. Noit stemden vuil en
rein.

Aan duidelijkheid laten deze verzen niets te
wensen over. Commentaar is verder overbodig.

Men mag zich echter wel afvragen hoe de
mensheid achter de werking van dit middel ge-
komen is. Ik meen als volgt te kunnen redeneren.
In de primitieve geneeskunst was een van de
grote grondslagen de *leer der sympathie*, de leer
over het geheimzinnig verband tussen natuur-
verschijnselen en mens. Twee onderdelen van
deze leer waren het „*signaturum rerum*” = het
merkteken der dingen. Volgens deze leer werd
het gele melksap van de stinkende gouwe 'n
middel tegen de gal; werden aambeien bestre-
den door daarmee in vorm overeenkomende
wortels en stengels, b.v. door de knolletjes van
speenkruid.

Het tweede onderdeel is vervat in het latijnse
adagium: *similia similibus curantur*, hetgeen
we in het nederlands kunnen weergeven door
het kwaad met kwaad of het vuur met het vuur
bestrijden.

Zo raadt *Vader Cats* voor een brandwond
aan:

Zijt ghy verbrant
Aen voet of hant,
Gae tot de vlam
Daer 't quaet af quam.

De kreeftenogen, lapides of oculi cancrorum,
zoals ze in de toenmalige pharmacopee genoemd
werden, hebben inderdaad de vorm van kleine
ogen, dit gevoegd bij de geheimzinnigheid van
de plaats waar men ze vond moet de mens vol-
gens de bovenvermelde leer er toegebracht heb-
ben dit middel te proberen. De proef slaagde
en het middel is honderden jaren toegepast met
succes.”

Alvorens met de aangekondigde filmvoor-
stelling te beginnen spreekt de voorzitter een
hartelijk welkomstwoord tot pastoor J. Moor-
man, die alhoewel reeds 26 jaren lid van het
Genootschap heden voor het eerst ter vergade-
ring aanwezig is en zelfs gewapend met een
filmtoestel een actief aandeel aan deze vergade-
ring heeft willen nemen, waarvoor we hem zeer
dankbaar zijn.

Terwijl Pastoor Moorman vervolgens de no-
dige preparatieven neemt, geeft Dr. Schulte een
korte explicatie over de volgende films: *Flore
et faune d'Afrique* en *l'Amour maternelle chez
les animaux*.

De vlotte vertoning die zowel aestetisch als
documentair een groot succes is geweest, heeft
dan ook veel bijval geoogst.

Tenslotte dankt de voorzitter nog eens spe-
ciaal zowel pastoor Moorman voor zijn onmis-
bare en zo gewaardeerde medewerking als ook
Dr. Schulte, door wiens goede bemiddeling het
Bestuur van de *Alliance Française* ons deze fil-
men afstond.

VERGADERING VAN DE ENTOMOLOGEN OP DONDERDAG 13 OCTOBER.

Aanwezig de heren Rijk, Willemse, Br. Ar-
noud, pater Munsters, Janssen, Sanders, Kruyt-
zer, Maessen, van Mastrigt, Onstenk, Kam-
meren, Delnoye en Lückner.

Om half zeven opent de heer Rijk de verga-
dering en constateert met genoegen, dat er veel
belangstelling is.

Prof. Sanders heeft 9 nieuwe soorten
voor de Nederlandse fauna meege-
bracht uit de orde der *Hymenoptera* en doet
hierover uitvoerige mededelingen. (Zie blz. 98
in dit Maandblad).

De heer Onstenk heeft een model insecten-
doos van karton bij zich. Deze dozen kosten
f 1,50 per stuk bij afname van 40 stuks; daar
de heer Onstenk op de laatste maandvergade-
ring reeds over deze dozen gesproken had, heeft
de heer Willemse enkele dozen uit Frankrijk
meegebracht ter vergelijking, terwijl de heer
Lückner een doos uit Duitsland bij zich had. Deze
dozen worden kritisch bekeken en de voor- en
nadelen ervan besproken.

De heer Willemse heeft een levende biddende
sprinkhaan uit Zuid-Frankrijk meegebracht, die
hij ten aanschouwe van het publiek enige kleine
levende sprinkhanen laat verorberen. Verder
laat hij zien dat een ander wijfje zo vriendelijk
is geweest een eierpakket af te zetten tegen
het deksel van haar tijdelijke gevangenis.

Pater Munsters vertelt het een en ander over
het gebruik van *cyaankali*. A. U. E. Aue
wijst in het eerste deel van *Handbuch für den
praktischen Entomologen* (Frankfurt a. Main,
1928) op het grote gevaar dat het gebruik van
cyaankali bij het doden van vlinders voor de

mens op kan leveren. „Da die kleinsten Theilen des Giftes bei unvorsichtiger Handhabung verhängnisvolle Folgen zeitigen können, ist alleräuszerste Vorsicht geboten!“ (S. 26). Vandaar moet het kleiner maken van ballen cyaankali met een hamer slechts gebeuren, nadat men ze goed in papier ingewikkeld heeft, opdat zich geen stukjes oncontroleerbaar verspreiden; ook de kleinste stukjes moet men daarna weer zorgvuldig bijeenbrengen ter verdere bewaring. Ook later komt hij er nogmaals op terug om te waarschuwen, dat cyaankali „ein auszerordentlich stark wirkendes Gift ist, das schon in sehr kleinen Dosen tödtlich wirkt und daher sehr schwer erhältlich ist“ (S. 59).

Hiermee kunnen we het geheel eens zijn en de nadruk, waarmee de giftigheid van cyaankali beklemtoond wordt, is geenszins overdreven. Nochtans zegt hij elders, waar hij over de mogelijkheid spreekt dat een cyaankaliglas zal springen of breken en een verwonding teweegbrengen, dat men daar niet bang voor hoeft te zijn. En hij voegt er de reden bij: „Hier sei darauf hingewiesen, dass Cyankali ein Magengift, kein Blutgift ist“ (S. 27). Bij het doden van *Zygadenidae* beveelt hij verder aan „in das Glas hineinzublasen oder gar zu hauchen“ (S. 62).

Hieruit blijkt, naar ons voorkomt, dat volgens schrijver cyaankali enkel gevaarlijk is, indien deeltjes in de maag worden opgenomen en dat met name inademing geen kwaad zou kunnen. Het is inderdaad waar, dat in de maag uit cyaniden zeer snel HCN vrijgemaakt wordt en in het lichaam opgenomen, doch de opname door de longen en door de beschadigde en zelfs de onbeschadigde huid is niet minder werkelijk. Vandaar dat we menen, dat ademen in een cyaankaliglas ten sterkste moet ontraden worden en bovendien, dat het kleiner maken van brokken cyaankali en het gereedmaken van een cyaankalifles voor het doden van insecten nimmer in een gesloten vertrek behoort te geschieden. Zeer duidelijk zou men in dergelijke werken moeten doen uitkomen, dat inademing hoogst gevaarlijk is.

Verder doet Pater Munsters enige mededelingen over *Carcharodus alceae* Esp.

Vanaf half Juni tot half Juli werden een veertigtal rupsen van de eerste generatie van *alceae* Esp. waargenomen; zelfs nog één eind Juli, doch later bleek dit geïnfecteerd te zijn. De tweede generatie van *alceae* werd in-

tussen sinds 10 Juli reeds weer gezien. Van deze tweede generatie is intussen slechts één enkele rups gezien in September, welke later dood ging. Het is niet waarschijnlijk, dat er veel rupsen over zijn, want eind Augustus zijn tussen Stein en Elsloo beide kanaalhellingen (oostelijke en westelijke) grondig afgestookt. Hoe zou men zoiets kunnen verhinderen?

Ik zou echter de aandacht willen vragen van *alceae*-waarnemers voor het volgende: ik heb reeds veel *alceae*-rupsen gezien, doch het is mij nog nimmer gelukt op de *Malva alcea* een pop te ontdekken. Ik vraag me af of de rups zich wel op de voedselplant inpop. In de rupsenkast doet ze dat wel, doch is dat niet uit nood? Gebeurt het ook in de vrije natuur? Op 12 Juli heb ik in de vrije natuur de eerste *alceae*-pop gevonden, doch ze zat op de top van een brandnetel in de onmiddellijke nabijheid van de voedselplant. Op 16 Juli kwam de vlinder te voorschijn. Meer gegevens staan me helaas niet ten dienste.

In aansluiting hieraan deelt de heer Kammeren mede, dat hij op 31 Juli *Carcharodus alceae* Esp. in Bemelen gevangen heeft, terwijl hij in Maastricht de rupsen heeft waargenomen.

De heer Lückert is in deze mooie zomer weer op vlinderjacht geweest en deelt ons het een en ander mede omtrent zijn mooie vondsten. Eind Juli werd in Swalmen gevangen *Laelia coenosa* Ub. Deze soort is nieuw voor de Nederlandse fauna. Daar de heer Landsman de gelukkige vanger was, heeft deze vlinder een onderdak gevonden in het Rotterdams Natuurhistorisch Museum. Op 11 September ving de heer Lückert te St. Odiliënberg twee exemplaren van *Plusia gutta*, terwijl op 17 en 21 September nog twee exemplaren te Swalmen werden gevangen. Deze vlinder werd in 1947 voor het eerst gevonden. In Weert werden gevangen twee exemplaren van *Cryphia divisa* (*Bryophyla raptricula*); hetzelfde insect kreeg major Rijk verleden jaar in Meerssen te pakken.

Van *Cryphia alga* zijn twee late vangdata (26 Aug. en 1 Sept.) te melden.

Verder memoreert de heer Lückert nog de vangst van *Emmelia trabealis* Scop. in 3 exemplaren te St. Odiliënberg; van *Atechtia xerampelina* Esp. in 4 exemplaren te Swalmen. Op 17 September werden van *Anchocelis lunosa* Haw. meer dan 100 exemplaren waargenomen. Van deze zeer variabele soort, waarvan tot

heden vermeld werd, dat ze slechts sporadisch op vindplaatsen voorkomt, zal de heer Lückner een rij met verschillende variaties aan ons museum schenken. Op 27 Mei ving hij te Roermond één exemplaar van *Acherontia atropos* en op 8 October een tweede exemplaar in Echt.

Verder heeft de heer Lückner het goede voornemen opgevat om tesamen met de heren Sanders en Parren de levensgeschiedenis van *Lycaena arcas* en *euphemus* te bestuderen. Reeds werden op de vindplaats te Vlodrop de eitjes en de larven waargenomen in de bloemknoppen van de grote pimperl; ook in een mierennest van *Myrmica laevinodis*, dat zich in de nabijheid bevond, werden de paarse larven gevonden.

Majoor Rijk deelt aan het museum en andere verzamelaars enige exemplaren van *Bryophyla raptricula* en *Tephroclystia nannata* uit.

De heer van Mastrigt heeft op de Brunssumerheide verschillende exemplaren gevangen van *Ortholita moeniata*.

Goed 8 uur sluit de voorzitter deze zeer geanimeerde vergadering.

ZOMERKAMP VAN DE JEUGDGROEP VAN HET NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP IN LIMBURG, TE GEYSTEREN VAN 25 JULI TOT 1 AUGUSTUS 1949.

door
EGIDIUS JASPARS
(Maastricht).

In een land van hei, dennen en zandverstuivingen een zomerkamp te houden, was voor ons, die gewend zijn aan de loofbossen en de zware klei van Zuid-Limburg iets heel nieuws en leerzaams. Niet, dat het Geysterse land zoveel zeldzaams herbergde; verre van dat. Maar toch waren de planten en dieren en vooral de gezelschappen waarin zij leefden voor ons „Zuiderlingen” in vele gevallen onbekend. Dat merkten we al duidelijk de tweede dag, Dinsdag 26 Juli, toen we het ven in de nabijheid van onze kampboerderij bezochten en de heer van Nieuwenhoven ons de opeenvolging van de verschillende plantengemeenschappen van de zoetwaterformatie uiteenzette. Hij vertelde ons, dat het ven ontstaan was uit een Maasarm. De vegetatie van planten van het open water die deze Maasarm al spoedig kreeg, zorgden voor het verlanden, zodat moeras- en oevervegetaties tot ontwikkeling konden komen van resp. het oeverriet, het grote- en het kleine zeg-

Kijkje in het zomerkamp te Geysteren.
(foto Eric De Kleermaeker).

gen-verbond. Als eindstadium ontstond tenslotte het berken-wilgenbroek. De opeenvolging van deze stadia konden we op sommige plaatsen mooi zien, doordat ze daar als gordels rondom het open water te zien waren. In de nabijheid van het ven vingen we verschillende exemplaren van de kleine hagedis (*Lacerta vivipara*). Dit verwonderde ons niet, maar wel toen we dezelfde hagedissensoort eveneens vingen op de kurkdroge zandplekken tussen de heistruiken. We hadden daar eerder *Lacerta agilis* verwacht. We kregen deze soort de hele week niet te zien en ze zal dan ook wel niet bij Geysteren voorkomen.

De excursie van de volgende dag naar de zandverstuiving bij Oostrum bracht ook iets nieuws voor ons mee. We kregen de strijd van de planten te zien, om het zo makkelijk verplaatsbare zand vast te leggen. Ook nu vertelde de heer van Nieuwenhoven ons weer van de opeenvolgende plantengemeenschappen. De pionier is wel de zandzegge, vertelde hij, die met zijn lange wortelstokken als eerste het zand begint vast te leggen. Vervolgens komen andere gras- en ook mos- en korstmossoorten (rendiermos, haarmos, buntgras, struisgrassen) van het buntgrasverbond, die het zand vasthouden en tevens de grond humusrijker doen worden. Dan kan ook de hei erop groeien en als alles rustig zijn gang gaat, maakt deze plaats voor een eiken-berken bos. Van dieren zagen we in de zandverstuiving, vooral zandloopkevers, die overal hun gangetje in het zand gegraven hadden en mierenleeuwen, wier vangkuilen we onder de overhangende wegkanten